

Jan Orłowski

Polonica w poezji Mikołaja Agniwcewa

Stosunkowo mało znana i rzadko badana poezja rosyjska okresu I wojny światowej obfituje w polskie tematy i motywy¹. Poezję tę znamy zaledwie wycinkowo dzięki twórczości kilkunastu najwybitniejszych ówczesnych jej przedstawicieli, takich jak Aleksander Błok, Walerij Brinśow, Konstanty Balmont, Włodzimierz Majakowski, Sergiusz Jesienin, Anna Achmatowa, Osip Mandłyszta, Boris Pasternak, Fiodor Sokołub i inni. Niektórzy z nich, jak na przykład Brinśow, Balmont, Błok, Jesienin, Mandłyszta, poświęcili wówczas Polsce po jednym lub kilka utworów, które były już tłumaczone na język polski i są już na ogół znane w naszym kraju². Ale oprócz nich w latach I wojny światowej tworzyło bardzo wiele mniej znanych, dzisiaj niekiedy zapomnianych całkiem poetów, którzy na fali ogólnego ówczesnego zainteresowania Polską/wynikało ono z sytuacji politycznej, jaka powstała w wyniku wojny pomiędzy mocarstwami zabornymi/ pisali głównie przywołania wiersze o tematyce polskiej.

Jednym z poetów rosyjskich, którzy w czasie wojny zainteresowali się naszym krajem i dali temu wyraz w swych wierszach, był Mikołaj Agniwcew. Poeta urodził się w 1888 roku w rodzinie szlacheckiej. Pierwszy zbiór wierszy pt. Pieśni studenckie opublikował w 1913 roku. W swej wczesnej twórczości wyraźnie skłaniał się ku tzw. lekkiej poezji estradowej/pieśni, kuplety, parodie, satyry/, nie stroniąc od tematów erotycznych i egzotyycznych. W okresie porównalnym pasjonowała go przede wszystkim twórczość dla najładniejszych czytelników, o czym świadoczyły książki Filizanka herbaty /1925/, Mały czarny burzok /1926/, Riksze z Szanhanu /1927/ i inne. Agniwcew zmarł w Moskwie w 1932 roku. Najobszerniejsze zbiory jego utworów zawierały dwie książki: Przy szczekaniu mleczu /1915/ oraz Od pudru do cięzarówki. Wiersze 1916-1926.

Поэтыские полонеса Николая Агнивцева выстраивая в обширном томие влиятельно о тематике военной Презыскреки месети, з которого ро-сходка ступоме далее твору? Збитр тен завьера лирыки патриоту-с-не, плешни о тематике войсковеи, творуи сатуиуице отяз влиятеле ро-свиероне Беллти 1 Polsce.

З влиятелю Агнивцева о Polsce на сщередину уваге застигую лиру-ки рт. Do Polski 1 Do braci Polakow. Oto tekst pierwszego z nich:

ПОДШЕ

- Кто сказаш, что песни славы
- Органича для поляков?...
- Нет, разбуден гнет оков!
- И в объятии Варшавы
- Вновь падет пламенный Краков,
- Как упал обитый Львов!...
- Нет, поляки не ослабли!
- Паны их задечат паны
- Лаской сердца своего!...
- Что острее польской сабли?
- Что прекрасней польской панны?
- Ничего!

/Н. Агнивцев, Под звон мечей, 1915/

Агнивцев выразил ту przede wszystkim виаге в зjednoczenie ziem polskich /Пт в objeicia Warszawy znowu wprawdzie znielowony Krakow"/ co zgodnie z obietnicami wladz carskich miało nastąpić po zwycię- stwie Rosji nad Niemcami i Austro-Węgrami. Poeta operował tu ste- reotypowymi wyobrażeniami o Polsce jako kraju, w którym rodzą się piękne dziewczęta /"Cóż jest piękniejsze od polskiej panny?.../ i gdzie mężczyźni służyli z dzielnego władania szabłą.

To samo stereotypowe spojrzenie na Polskę powtórzył Агнивцев в влиятелю Do braci Polakow. Poeta apelował tu do mieszczaków nazze- го kraju, "dzieci rozdartej Polski", by przytomnieli sobie bojową сшаде śwухи przodków i wyzтарили презеикво śwухи германским who- гош. Oto tekst tego влиятелю:

БРАТЬЯМ-ПОЛЯКАМ

О, дети раскрепанной Польши,
Ударьте, как вояды, на врагов!..
Иль может у Польши нет больше
Посройных Бялого сынов?
Иль, может быть, духи ослабли?
Иль очи потухли средь мглин?
Иль старые польские сабли
Для вуюков уже тяжель?

О, нет, погребальным гривну
Над Польшей спривлять погоди:
Есть кровь, чтоб пролить за отчизну -
В изрубленной польской груди...
Редель и тале туманы,
Окончен наш спор вековой
И брагские сосы и раны -
Омты живох водох.
И, вновь, годливо и властно,
Над Польшей восходит звезда,
Как польская пана - прекрасна,
Как польская пана - годна.

/Н. Агнивцев, Под звон мечей, 1915/

Polityczno-ideowa treść tego влиятелю jest dość мглшста. Żадна- душі, dotyczy przede wszystkim Polaki, nie wynika bowiem ze słów, że "nad Polskę wchodzi gwiazda, piękna i dumna jak polska panna". Głębszy sens zawierają jedynie te wersy, w których mowa w tekście o zakończeniu "wiekowego sporu" dwóch narodów /"zakonczon nasz spor wiekowy"/.

Wojenne cierpienia narodu polskiego odbily się bardzo żywym еchem в поезји товужскелю окресу I воіны бвіатовеі. В влиелу влиер- сшах појавилу сіе образы спалонух вай, збузлонух кобітолоу, ро- могоданух презы Присаків польсклх ділеті, старців і кобіет. Не- мат тен спрбўітковад рбвінлел Агнивцев в Думсе Јоніка. Інтереувіаце jest то, że poeta, który był zреченуи пародуістл, постуіуі сіе ту потуем слўпнеі арлі Јоніка з оперу Halke Stanisława Moniuszki. Агнивцев доконад ту ревінеі травестациі, творзлс демаскаторскі ut- вор антуіемлелскі. Моніушковака Halka, увіадзіона і порзусона презы раліса, пореініа, јак владомо, самобојство. В Думсе Јоніка Агнивцева Halka гінде з реік "Sawabow", којлзу јл ролхуісілі носл і замордовали. Јонтек опіакује јел бміерл в плешні, којлрл мозна бліевел на мелодіеі знанел арлі Моніушкел /аутор докзіданне копілује ту сіатке метуісзну арлі полскелю композутора/:

А давно ль я ей до ночи
Песни напевал,
И глядел ей в ясны очи,
И "несветлой" звал?
И, кругом неударенно,
Пел я соловья:
Об очках моей любови,
О моей любви...
Но... те песни органичали!
И - нет больше нежной Гали!... -
- Польша! Польша! Край родимый!

Лаваст в крови!

/Н. Аглицев, Лука Контека/

W dalsze Aglicsewa Jontek brieва nie tylko o swym boju z rowodu
Smierci ukochanej Nalki. Slova jeho pieśni /wuzel zasutowano ty-
ko jej fragment/ mówią o Polacie jako o kraju zbrosozym kwiać, po-
krytym krzyżami mogił.

W satyrach wierszach Aglicsewa /Tam i z rowrotem, Ballada,
Nico-Oberlejtant/ ośmieszono zostaly niemieckie próby zawładnie-
cia Warszawy. Najciekawszym z wzmienionych utworów jest niewątpli-
wie satyra Tam i z rowrotem, a zwiastozza jej następujący fragment,
w którym mowa o tym, jak rotomek dykastii Sasów, kreowalu przez
Niemców na króla "wolnej Polski", uduje się do Warszawy, aby ob-
jąć tron:

.....
И, к новой готовясь программе,
Кричит он, стуча каблучками:

- Да, ну, поспешайте-ка, братцы -
Мне польской коронок,

В Варшаве плененной

Желательно короноваться!..

И знай, что я прямо в "крудит" к ним мечу,

Полки готовы мне пашню встретить.

- Кивее, живее, в Варшаву, в Варшаву!..

/Н. Аглицев, Туда и обратно/

Wolater tej satyry oczekuje królewskiego powitania ze strony
niezłakców Warszawy, ale zamiast nich przybują rosyjscy kół-
nierze, którzy zmuszają niedoszłego "Króla" do ucieczki spod pol-
skiej stolicy,

Zartobliwa piosenka pt. Niezwyślędny rozdawiona jest akcentów
politycznych. Jest ona utrzymana w stylu władołowej Aglicsewici le-
kłej poezji z wczesnego okresu jego twórczości. Wolater piosenki,
pan Władek dzielnie włada szabłą, nikt z rycerzy nie śmie mu sta-
wić szyi. Ale owi rycerze władają, że znalazł się jednak ktoś sil-
niejszy i rokonał "niezwyszędzonego" pana Władka. Mówi o tym zabaw-
na poidna wspomnianej pieśni:

- Нам известно даже больше,
что, понесши поражение,
Вы могли о пощаде
Победителя смиренно!

- Разреште вам напомнить

Имя этого героя?

- Это имя: панна Зоска,

Панна Зоска - это имя!..

/Н. Аглицев, Непобедимый/

W owej pieśni - podobnie jak i w innych utworach o temacie
polskiej - Aglicsew operował stereotypem rycerskiej Polki. Polska
imię Zosia oraz polonizmy lektykalne /pan, panna/ tworzą w tym
wierszu władołowy polski koloryt.

Миколај Аглицев, siegając do tematyki polskiej w swej twór-
czości poetyckiej z okresu I wojny światowej, wtrzącał te nasto-
je i zainteresowania zgrupą Polaki, które tak wtrządnie doszły do
słowa w ówczesnej literaturze rosyjskiej. Liczne motywy polskie
w poezji rosyjskiej tych lat odzwierciedlały przemiany, jakie w
stosunku do kwestii polskiej dokonywały się wówczas w społeczeń-
stwie rosyjskim. Przemiany te - jak świadczą zasutowane utwo-
ry poetyckie - utrwaliły w swych wierszach również Миколај Аглицев.

Р т з у р і а у:

1. Девятекі кривонорих окów. Полека в реэзі роуяккелі јат
1795-1917. Орг. Ваулі Мазокоуісз, ІSW, Warszawa 1977.

2. Ibidem, s. 184-214.

3. Аглицев, Е., Под знон мечей, Петроград 1915.

Р е з ю м е:

Полоника в поэзии Николая Аглицева

В русской поэзии эпохи первой мировой войны появились многие сти-
хотворения, посвященные Польше и полякам /В. Брюсов, С. Есенин, Ф.
Сологуб, К. Вальмон, М. Моравская, О. Мандельштам и др./.. заинтере-
сованность польской тематикой объясняется тогдашней военно-полити-
ческой ситуацией на польской земле.

Польская тематика отражается тогда и в некоторых стихотворениях
Николая Аглицева /1888-1932/, например: Полеши, Евдальди-Полем,
Лука Контека, Непобедимый, Туда и обратно. Аглицев узнавался из
востных хорошо в русской поэзии образам "красной польки", прослав-
лял героизм поляков, призывал к "совместной борьбе с германцем",
высказывал неликие военные условия захватить Польшу и "польскую ко-
рону" /Туда и обратно/.